

IRENA ROLSKA-BORUCH
Lublin

PAŁAC W OPOLU LUBELSKIM JEGO DZIEJE I ZBIORY

W roku 1956 Władysław Tatarkiewicz opublikował artykuł poświęcony klasycystycznym pałacom w Opolu Lubelskim i Nałęczowie. Rozważania autora dotyczyły opolskiej siedziby Zofii z Krasieńskich 1 voto Tarłowej, 2 voto Lubomirskiej, z okresu wielkiej przebudowy pałacu w latach 1766-1771 dokonanej przez architektów Dominika Merliniego i Ferdynanda F. Naxa, przy współudziale Jakuba Fontany. Według Tatarkiewicza, pierwotny barokowy pałac był dziełem Tylmana z Gameren. Świadczyć miały o tym takie cechy, jak: proporcje budowli, alkierze, wielka sala na osi pałacu na pierwszym piętrze (*piano nobile*) z motywem otwartych schodów. Tatarkiewicz w archiwum planów Tylmana odnalazł jakoby zachowany projekt siedziby opolskiej (tzw. „pałac z herbem Prawdzic”) i powiązał tę budowlę z rodem Łaszczów herbu Prawdzic¹.

W roku 1960 Jadwiga Teodorowicz-Czerepińska podważyła ustalenia Władysława Tatarkiewicza². Według autorki, pałac w Opolu Lubelskim został wzniesiony w 1. poł. XVII w. przez właścicieli miasta Słupceckich. Dobra opolskie należały przez prawie dwa wieki do rodziny Słupceckich herbu Rawicz (od XV w. do 2. poł. XVII w.). Pierwszy pałac został prawdopodobnie zniszczony, a na jego miejscu wzniesiono nowy (być może przez Słupceckich przed 1664 r.), którego przebudowa nastąpiła w latach czterdziestych XVIII w., a dokonał tego Jan Tarło, fundator kościoła OO. Pijarów w Opolu Lubelskim³. Henryk Gawarecki uzupełnił dotychczasową wiedzę o pałacu

¹ *Opole–Nałęczów – Merlini i Nax*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 18(1956), nr 2, s. 240-270.

² J. T e o d o r o w i c z – C z e r e p i ń s k a, *Ponownie o pałacu w Opolu*, BHS, 23(1960), nr 3, s. 287-289.

³ Autorka ustaliła właścicieli Opolu w XVII w. Po śmierci ostatniego Słupceckiego

opolskim i jego przebudowie. Uważał, iż architekt Franciszek Magier wyburzył narożne pokoje, a w ich miejsce wystawił trzytraktowe pawilony, które utworzyły symetryczne ryzality boczne. Późniejsze prace przy przebudowie ukończone w roku 1773, zachowały podziały i artykulację architektoniczną pałacu. Według tablicy fundacyjnej przebudowy dokonali Antoni i Zofia z Krasińskich Lubomirscy⁴.

Słupeccy wraz z innymi małopolskimi rodami rycerskimi zaczęli zasiedlać ziemię lubelską w XIV w. Opole Lubelskie od początku XV w. było miastem, leżało na ważnym szlaku handlowym prowadzącym z Krakowa przez Solec do Lublina. Królowie polscy nadali miastu liczne przywileje. Pierwszym znanym właścicielem dóbr opolskich był w 1368 r. Sięgniew ze Słupczy, Kowali i Puszyzna⁵. W roku 1398 (?) wymieniany był także Przecław Słupecki student uniwersytetu w Heidelbergu⁶. Długosz w roku 1478 podał jako właściciela Opola Jana z Konar i Słupcy, który uzyskał od Kazimierza Jagiellończyka potwierdzenie dawnych przywilejów oraz nadanie jarmarków⁷. Następnym Słupeckim, który odziedziczył dobra rodowe, był Zbigniew ożeniony z Barbarą Firlejówną, córką Mikołaja hetmana wielkiego koronnego, kasztelana krakowskiego i siostrą Piotra wojewody ruskiego⁸. W XVI w. ich syn, Stanisław Słupecki, kasztelan lubelski (zm. 1575), przyjął kalwinizm i zamienił istniejący kościół parafialny na zbór. Stanisław Słupecki należał niewątpliwie do najbardziej wykształconych ludzi swojej epoki, żywo interesował się sprawami ekonomicznymi. Wykształcony w zagranicznych uniwersytetach⁹ był propagatorem nowej gospodarki zwanej folwarczną. Hołdował zasadzie ideału ziemiańskiego, obrazowi „wsi spokojnej”, a jednocześnie,

w 1664 r. byli nimi: córki – Teodora, żona Stanisława Dunin-Borkowskiego i Barbara, żona Marka Butler, a następnie Jana Żydowskiego. Następnie dobra odziedziczyła córka Teodory Teresa z Dunin-Borkowskich Stanisławowa Tarłowa, a po niej syn Jan Tarło wojewoda lubelski ożeniony z Elżbietą Łuszczową.

⁴ H. G a w a r e c k i, *O pałacu w Opolu po raz trzeci (Przebudowa przez Franciszka Magiera około roku 1740)*, BHS, 24(1962), nr 2, s. 234-236.

⁵ S. K u r a ś, *Słownik historyczno-geograficzny województwa lubelskiego*, Warszawa 1978, s. 167.

⁶ D. Ż o ł ą d ź - S t r z e l c z y k, *Peregrinatio academica, Studia młodości polskiej z Korony i Litwy na akademiach i uniwersytetach niemieckich w XVI i pierwszej połowie XVII wieku*, Poznań 1996, s. 231.

⁷ J. D ł u g o s z, *Liber beneficiorum II*, s. 545.

⁸ S. K o t, *Słupeccy w ruchu reformacyjnym*, „Reformacja w Polsce”, 4(1926), s. 1181.

⁹ Studiował w latach 1545 i 1546 w Wittenberdze i Lipsku. Patrz: Ż o ł ą d ź - S t r z e l c z y k, dz. cyt., s. 231.

zgodnie z ówczesnymi zasadami, gromadził i budował potęgę rodu. Majątek Słupeckich rozrastał się szybko, a jego właściciel wznosił nowe murowane dwory w Opolu, Jaszczowie, Kluczkowicach. Zapewne był człowiekiem, który rozpoczął prace przy tworzeniu siedziby rodowej opartej na wzorcach europejskich, a zwłaszcza pochodzących z krajów protestanckich. W roku 1562 pisał o nim Mikołaj Rej w *Zwierzyńcu*: „Wnet to właśnie obaczysz z tego Słupeckiego | Byś, miał na cudzoziemca patrzeć na jakiego”. Przypuszczalnie właśnie Stanisław zapoczątkował zbiór dzieł sztuki, w tym także rozpoczął gromadzenie jednej z najwspanialszych bibliotek, w której począwszy od 1562 r. znajdowały się najstynniejsze dzieła wydawane m.in. w Bazylei i Strasburgu¹⁰.

Godnym kontynuatorem budowy potęgi rodu był syn Stanisława, Feliks Słupecki (1571-1617), kasztelan lubelski¹¹. Podobnie jak ojciec, wykształcenie zdobył za granicą w Heidelbergu, Altdorfie, Norymberdze, Strasburgu i Padwie, odbył wiele podróży po Niderlandach, Francji, Niemczech i Włoszech. Był uczniem Piotra Bertiusa „belgijczyka” z Lejdy, którego sprowadził do Opolą w roku 1594¹². Na dworze Słupeckich rezydowało wielu gości z krajów europejskich, zwłaszcza Holendrów. W swoich podróżach stykał się Słupecki z licznymi dziełami sztuki, a zwłaszcza z malarstwem holenderskim i niderlandzkim, którego dzieła na stałe zagościły w rezydencjach Słupeckich. Podczas pobytu za granicą rozpoczął zbieranie dzieł historycznych, które miały zasilić opolską bibliotekę.

Feliks Słupecki był spokrewniony przez żonę z potężnym rodem Leszczyńskich, poślubił bowiem Barbarę, córkę Andrzeja Leszczyńskiego wojewody brzeskiego i siostrę Rafała Leszczyńskiego wojewody bełskiego, jednego z najbardziej wpływowych polityków związanych z królem Zygmuntem III, a później z Władysławem IV. Ślub odbył się w 1600 r. w zamku w Baranowie. Data tego wydarzenia wydaje się ważna ze względu na budowę (czy przebudowę?) zapewne z tej okazji nowej rezydencji w Opolu¹³. Dwukondy-

¹⁰ K o t, dz. cyt., s. 1181.

¹¹ Pierworodnym synem Stanisława był Zbigniew (zm. ok. 1598 r.), po nim dopiero dobra odziedziczył Feliks, który powrócił do Polski w 1595 r. i służył „pod Zamoyskim” (Janem Zamoyskim), m.in. w bitwie pod Cecorą. Patrz: K o t, dz. cyt., s. 1181.

¹² Tamże.

¹³ Teodorowicz-Czerepińska, na podstawie zachowanej, datowanej belki stropowej pochodzącej z pałacu w Opolu, datowała jego powstanie na 1613 r. Wydaje się jednak, że ta data dotyczyła ukończenia budowy. Patrz: T e d o r o w i c z - C z e r e p i ń s k a, dz. cyt., s. 289.

gnacyjny pałac wybudowano na planie prostokąta z białego kamienia i cegły z czterema narożnymi alkierzami. Przy czym dwa alkierze od strony dziedzińca nie komunikowały się z parterem, ale z pierwszym piętrzem, natomiast w dwóch od ogrodu znajdowały się klatki schodowe. Z opisu z 1688 r. wynika, iż reprezentacyjne pomieszczenia znajdowały się na górnej kondygnacji, do której prowadziły prawdopodobnie dwustronne, jednobiegowe schody z gankiem. Dolna kondygnacja była przeznaczona na cele gospodarcze. Można w tym pałacu dopatrywać się cech budowlanej późnogotyckiej wzniesionej niewątpliwie w XVI w., a przypuszczalnie rozbudowanej (być może w części ogrodowej) przed rokiem 1613¹⁴. Pozostałością dawnego układu obronnego była murowana baszta oraz samo usytuowanie pałacu z wielkim stawem z przodu (wykorzystanym później przy projektowaniu w XVIII w. wspaniałego ogrodu), otoczonego fosami lub stawami, murowana brama i – już wówczas archaiczny – parkan z pali¹⁵.

W roku 1612 Feliks Słupecki powrócił do wiary katolickiej, a w 1615 r. odbudował kościół¹⁶. Zmarł w 1617 r. Z żoną Barbarą z Leszczyńskich miał trzech synów: Mikołaja, Krzysztofa i Jerzego, którzy, podobnie jak ojciec, zdobyli wykształcenie poza granicami Rzeczypospolitej i podróżowali po całej Europie¹⁷. Jerzy Słupecki był zaprzyjaźniony z czołowymi przedstawicielami i myślicielami kalwińskimi: Hugonem Grotiusem i Vossiussem¹⁸.

Dwór Słupeckich i sam pałac należały zapewne do jednych z ciekawszych dzieł polskiej architektury rezydencjonalnej. Z rodziną Leszczyńskich, ale

¹⁴ Według inwentarza z 1688 r. zwano ten pałac „domem Wysokim o sześciu wierzachach”, zapewne północno-manierystycznych. W dolnej kondygnacji izba z sionką, skarbiec i pokój narożny z kręconymi schodami, obok kuchnia. W górnej kondygnacji z sienią na osi, izba stołowa, izba boczna (biblioteka), dwa pokoje narożne i apteczka. Patrz: APL KGL sygn. 21279, k. 18; sygn. 21287, k. 51v.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Krzysztof Kraiński pisał w utworze *Postylla*: „mądry senatro, który cale Pana Boga miłował, dziatki swe jemu samemu ofiarował i chwałę jego na gruncie swym w Opolu fundował, wyrzuciwszy bałwochwalstwo ojczyste”. Patrz: K o t, dz. cyt., s. 1811.

¹⁷ Jerzy studiował na uniwersytecie w Tybindze i Strasburgu (1627 r.), a Mikołaj i Krzysztof we Frankfurcie nad Odrą (1623 r.). Patrz: Ż o ł ą d ź - S t r z e l c z y k, dz. cyt., s. 231.

¹⁸ T e o d o r o w i c z - C z e r e p i ń s k a, dz. cyt., s. 289. Hugo Grotius (1583-1645), holenderski prawnik, dyplomata i filozof. Po raz pierwszy przedstawił kompletny system prawa międzynarodowego jako niezależnej dziedziny prawa. Patrz: *Grotius Hugo, Nowa encyklopedia powszechna PWN*, red. B. Petrozolin-Skowrońska, t. II, Warszawa 1995, s. 635, szp. 3.

także Firlejów (spokrewnionych ze Słupeckimi)¹⁹, związany był Santi Gucci, który dla Rafała Leszczyńskiego przebudowywał zamek w Baranowie. Z osobą Rafała Leszczyńskiego łączyła się jeszcze jedna budowla, tzw. dwór Leszczyńskiego w Lublinie, którego budowę rozpoczęto jednak później, niż pałacu w Opolu, a dokonał tego murator lubelski Jakub Balin. Brak jakichkolwiek przekazów ikonograficznych uniemożliwia jednak przypisanie pałacu w Opolu któremuś z architektów, chociaż wykazuje ono cechy jednego i drugiego artysty.

W pałacu Słupeckich znalazły miejsce zbiory malarstwa gromadzone prawdopodobnie od XVI w. i przez XVII w., zapewne do chwili śmierci ostatniego męskiego potomka – Jerzego Słupeckiego, czyli do 1664 r., być może kontynuowane przez jego córki Teodorę i Barbarę. Córka Teodory Teresa Dunin-Borkowska wniosła dobra opolskie w dom Tarłów. Po niej dziedziczył syn Jan Tarło – wojewoda lubelski, któremu Jadwiga Teodorowicz-Czerepińska przypisała około połowy XVIII w. budowę pałacu²⁰. Nowy pałac miał 24 pomieszczenia, a więc został znacznie powiększony w stosunku do wcześniejszego budynku.

W inwentarzu pałacowym z 1750 r. odnotowano duży zbiór malarstwa, o obrazach wspomina również spis majątku Słupeckich z 1688 r. Większość z nich były to obrazy przypuszczalnie pochodzenia holenderskiego i włoskiego, ze scenami rodzajowymi, pejzażami oraz martwe natury. Znajdowały się tam przedstawienia o tematyce wojennej. Jednak najwięcej było scen animalistycznych.

Inną grupę reprezentowały obrazy przedstawiające sceny biblijne, religijne i mitologiczne oraz postaci świętych. Osobno wisały konterfekty rodziny począwszy od Leszczyńskich, (za Lubomirskich, również tej rodziny), a w sali reprezentacyjnej portrety królów, hetmanów, prymasów i kardynałów. Zbiory pałacowe uzupełniały tablice genealogiczne, ryciny, wazy, pozłacane brązy i mapy. W pomieszczeniach stały gdańskie kanapy, stoły, szafy i krzesła. W jednym z gabinetów wymieniano piec saski wyłaczany „z osobą na wierzchu z kapeluszem”. Obrazy wisały we wszystkich pomieszczeniach pałacowych, w pokojach, sieniach, kaplicy, altanie i cekhauzie²¹.

¹⁹ Barbara Słupecka była córką Andrzeja Leszczyńskiego wojewody brzeskiego i Anny Firlejówny z Janowca. Patrz. A. K u r z ą t k o w s k a, *Rzeźba pińczowska na Lubelszczyźnie*, w: *Sztuka około 1600*, Warszawa 1974, s. 160. Feliks Słupecki był wnukiem Barbary Firlejówny.

²⁰ Tamże.

²¹ Patrz aneks.

Dalsze dzieje pałacu opolskiego wiązały się z Lubomirskimi i przebudową na okazałą klasycystyczną rezydencję. Kajetan Koźmian pisał o pałacu: „Dom najwspanialszy po Puławach za moich czasów był bez wątpienia w Opolu”²². Podobnie jak w XVI i XVII w. siedziba w Opolu była jednym z ważniejszych ośrodków kulturalnych. Zofia Lubomirska uważana była za wyjątkowo wykształconą damę, otaczającą się ludźmi oświeconymi. Miała sporą bibliotekę, gabinet historii naturalnej i zbiór mineralogiczny²³. Po poprzednich właścicielach odziedziczyła zbiór malarstwa i bogatą bibliotekę, której resztki zachowały się po dzień dzisiejszy²⁴. Lubomirska spędziła w Opolu ponad pół wieku, aż do swojej śmierci w 1790 r.

Tatarkiewicz uważał, że ostatnia przebudowa w duchu wczesnego klasycyzmu miała na celu „dostosowanie do nowego smaku”, bo budowla już wcześniej (za Tarłów) nosiła znamiona wspaniałej rezydencji. Pałac był budowlą „wyciągniętą wszerek na prawie 40 metrów, o trzech kondygnacjach”, w elewacji frontowej trzynastoosiową w ogrodowej piętnastoosiową z bogatą dekoracją rzeźbiarską. Autor uważał, że właśnie wtedy podwyższono budynek o jedną kondygnację, zamieniono dach na łamany i skasowano wieżę²⁵. Gawarecki podważył tę tezę, twierdząc, że podczas przebudowy nie dokonano aż tak radykalnych zmian, zachowując formę wcześniejszego pałacu²⁶. Pozostawiono zewnętrzne schody prowadzące na piętro. Podwyższenie pałacu umożliwiło powstanie dwupiętrowej sali, ozdobionej pilastrami i płaskorzeźbionymi medalionami, wazonami i festonami. Niezwykle było także otoczenie pałacu, do którego prowadziła długa aleja po grobli usypanej na stawie, za nią rozpościerał się dziedziniec otoczony czterema symetrycznie ustawionymi dużymi oficynami. Za budynkiem pałacowym rozciągał się geometryczny ogród z trzema basenami, systemem sadzawek rybnych, pomiędzy nimi były kwietniki i boskiety, gabinety i labirynty. Za nimi zaś znajdowały się dwa poprzeczne szpalery „tworzące jakby kulisy sceny, której tłem był daleki krajobraz”²⁷.

Po śmierci Zofii Lubomirskiej majątek przejęła córka Antoniego Lubomirskiego – Rzewuska, która sprzedała dobra rządowi w 1845 r., a ten za-

²² K. K o ź m i a n, *Pamiętniki*, Poznań 1858.

²³ T a t a r k i e w i c z, dz. cyt., s. 245.

²⁴ W bibliotecę Wyższego Seminarium Duchownego w Lublinie.

²⁵ T a t a r k i e w i c z, dz. cyt., s. 245.

²⁶ Dz. cyt., s. 236.

²⁷ G. C i o ł e k, *Ogrody polskie I. Przemiany treści i formy. Budownictwo i Architektura*, Warszawa 1954 – cyt. za: T a t a r k i e w i c z, dz. cyt., s. 245.

mienił pałac na koszary wojskowe²⁸. Kolejne przebudowy zniszczyły obraz jednej z najciekawszych polskich rezydencji rodowych pieczętowicie wznoszonych przez ponad trzy wieki.

ANEKS²⁹

Regresti rerum mobilium Fatis JGMci Tarło Pltni Sandoirien. derelict. seu Inventarij Palatij Opolen, conscripti oblata 7.III. 1750³⁰.

Górny apartament:

Obraz świętego Łazarza
Portret olędra z Bawołami ieden
Obraz Murzyna z chartami ieden
Landszaftów z Ptactwem dwa
Landszaft z Zającem ieden
Landszaft z Kwoką i kurczętami ieden
Landszaftów z Bydłętami dwa
Landszaft z ruiną ieden
Obrazów Baby nocnej dwa
Obraz Lukrecji ieden
Landszaft mały ze sroką ieden
Landszaftów z psiakmi dwa
Biliar z suknem zielonym
Portretów Familij 23 portrety
Obraz Zuzanny ieden
Obraz nade drzwiami z Czterema Osobami
Obraz z Głową Św. Jana na miednicy ieden
Obraz z Osobami y Turczynami Dwiema ieden
Bióro Hińskie z zwierciadłami trzema

Gabinet:

Portretów Hetmańskich dwa
Portret Matki Świętej pamięci Jaśnie Wielmożnego Dobrodzieja ieden
Landszaft za szkłem z winem i gronami dwa w ramach połączanych

Gabinet narożny:

Portret Olendra z małpą ieden

²⁸ T a t a r k i e w i c z, dz. cyt.

²⁹ APL KGL sygn. 21471, k. 487-499.

³⁰ Pisownia zachowana według oryginału.

Konkluzji papierowych dwie
Mappa na papierze iedna
Genealogii na papierze trzy
Głowa za szkłem połączana rama iedna

W sionce:

Landszaft z Bawołem Fortuną dwa
Landszaft z Jabłkami ieden

Gabinet:

Portret Śp. Dobrodziki ieden
Landszaft z kaczkami ieden
Piec saski wyłaczany, na którym osoba na wierzchu z kapeluszem

Gabinet:

wazy farfurowe
Obraz Najświętszej Panny z Panem Jezusem ieden
Portret Jaśnie Pani Cześnikowej Koronnej ieden
Landszaft z zwierzętami, chatami dwa
Landszaft z Pawiami y Bukietami dwa
Landszaft z Wazami y Bukietami dwa
Landszaft z Barankami ieden
Landszaft na Drzewie z Wojskiem y Miastem ieden
Obraz w ramach połączanych za szkłem z okrętem ieden
Landszaft na Drzewie z Miastem ieden
Obraz Dawida w zielonych ramach ieden
wazy
Obraz Świętej Zofii z trzema córkami ieden
Portret Jaśnie Wielmożnej Jmci Dobrodziki ieden
Portret Brata Jaśnie Wielmożnej Jmcy Dobrodziki ieden
Obraz Świętej Magdaleny ieden

Pokój Wielki:

Portret Wielki w połączanych ramach świętej pamięci Jaśnie Wielmożnej Dobrodziki ieden
Portret Xsędza Prymasa ieden
Portret Xsędza Biskupa Krakowskiego ieden
Wielkie zwierciadło w srebrnej ramie
Gdańskie kanapy, stoły, szafa, krzesła

Sala:

Obraz Świętego Pustelnika ieden
Obraz Świętego Piotra ieden
Obraz Pustelnika piszącego nocą sztuk iedna
Głów Świętych Apostołów Dziesięć
Portret Króla Jana Sobieskiego ieden
Portret Króla Augusta Drugiego ieden
Portretów Królestwa Jmości Obojga w połączanych ramach Dwa
Portret na okrągłym Bleytramie ieden
Portret Króla Francuskiego ieden

Portretów Duchownych Famili Świątej Pamięci Jaśnie Wielmożnej Jmci Dobrodziki siedem
Portretów Świeckich Famili Świątej Pamięci JW Jmci 45
Portretów Leszczyńskich Duchownych Dwa
Portretów połączanych ramach okrągły Hetmana Wielkiego Koronnego ieden
Portret okrągły Wojewody Kyjowskiego ieden syna JW JP Hetmana Wielkiego Koronnego
ieden
Portretów starodawnych z Brodami Dwa
Portret Turczyna w zawoju ieden
Portret Baby z Dzbankiem y Szklanicą ieden
Obraz Orfeusza grającego na Dudach ieden
Obraz Wulkana Kowala w połączanej ramie ieden
Portretów Czterech Elementów roku to jest Jesieni, Zimy, Wiosny, Lata cztery
Landszaft z różnemi fruktami ośmi
Deszczek z Jarząbkami Dwie
Deszczek z Łosiem iedna
Deszczek z Grzebieniarzem iedna
Deszczek z Papierami odgiętymi Dwa
Obraz z Wielkim Wespazjanem Cesarz ieden
Obraz z wielki Hiszpana bankietującego ieden
Bleytramów z Batalionami cztery
Bleytramów na których żołnierza rostrzeliwują cztery
Bleytramów nocnych dwa

Pokój Wielki kredens:

Obraz Świątego Jana ścięcie ieden
Obraz Marii Magdaleny ieden
Obraz Marii Magdaleny Pokutującej ieden
Landszaft Wielki, na którym Dzieci w karty grają
Portret Baby nocnej ze świecą

Gabinet Pierwszy:

Obraz Zuzanny z Dwoma Starcami
Portret Augusta Drugiego
Portret Nieboszczyka Kardynała

Gabinet Drugi:

Portret po Francusku w zbroi ieden

Sionka:

Landszaft z kwiatami i fruktami, poziomkami
Landszaft z kwiatkami ieden

Gabinet:

Portret Pamięci Jmci Pana Scypiona
Portret JM Mniszcha Marszałka Wielkiego Koronnego
Landszaft z różnemi kwiatkami, fruktami trzy

Gabinet obok zbrojowni:

Obraz Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej

Obraz Świętego Jana Herodjana trzyma Głowę w Miednicy
Portret Augusta III po polsku malowany
Portret Carowej JM na sali
Obraz za szkłem Pamięci Wojewodziny Kiyowskiej okrągły
Portret Starościny Halickiej
Portret Pasterki wieniec trzymającej
Portret Wulkana kowala nowy
Obraz Orfeusza na dudach grający nowy
Landszaft z kwiatami i papugą i komiczną osobą
Deszczeczka na której listy i Osoby
Landszaft zwierzyńną, kotem y Rybami
Landszaft z Łabędziami, krogulcem

Pokój Wielki:

Obraz Najświętszej Panny z Panem Jezusem
Portret Wielki Pański
Landszaft z bukietem y Fruktami

Pokój z zegarem:

Landszaft nad drzwiami z kwiatami trzy
Portret Samsona na Smoku

Kaplica:

Obraz Najświętszej Panny Bolesnej
trzy relikwie
Obraz Najświętszej Panny Częstochowskiej na połączanej blasze na rogach ozdoby srebrne
Trumienka z Relikwiami
Portret
krucyfiks
Obraz Pana Jezusa z Krzyża zdjęty
Obraz Pana Jezusa u Słupa
Obraz Marii Magdaleny na płótnie
Obraz Świętego Wojciecha
Obraz Marii Magdaleny na blasze mosiężnej
Obraz Matki Boskiej Sokalskiej na płótnie
Obrazów 12 w połączanych ramach
Obraz Świętego Jana na puszczy za szkłem ramy snycerska robota
Obraz Świętego Jędrzeja na blasze mosiężnej
Obraz Świętego Jana Chrzcziciela
Obraz Pana Jezusa w Ogrójcu klęczący okrągły
Obraz Świętej Barbary i Elżbiety dwa
Obraz Najświętszej Panny Częstochowskiej za szkłem
Obraz za szkłem ze Świętym Janem
Obraz Pana Jezusa Ukrzyżowanego
Obraz na płótnie głowa Pana Jezusa i Najświętszej Panny
Obraz Świętej Katarzyny Sieneńskiej snycerskiej roboty
Obraz Świętego Kajetana
Obraz Pana Jezusa na połączanej blasze z Inskrypcją
Obraz Ecce Homo

Obraz Najświętszej Panny Bolesnej
Obraz Świętego Antoniego
Obraz Świętego Ignacego
Obraz Pana Jezusa pod Krzyżem
Obraz Najświętszej Panny na blasze

Pokój na przeciw skarbcza:

Obraz wielki Świętego Franciszka
Sztuka kuchenna z rybami y kotem

Pokój drugi:

Obraz zwycięstwo Judyty
Obraz nocy
Obraz Świętej Marii Magdaleny
Obraz Baby ze świecą
Obraz Frukta
Obraz Baby

Gabinet:

Obraz Świętego Franciszka papierowy
Portret JW Jci Pana Dobrodzieja
Papuga na papierze
Kogut na papierze
Mapy na papierze cztery

Gabinet:

Portret biskupa poznańskiego Tarło
Portret Ojca JP Starosty Stężyckiego
Kopersztichów Familii królewskiej trzy
Map na papierze trzy
Armata na papierze
Kosz na papierze z kwiatami malowany

Gabinet:

Genealogia na papierze

Pokój:

Obraz Najświętszej Panny Dzikowskiej
Obraz Świętego Bartłomieja
Obraz Jutty z Babą
Judyta głowę trzymająca
Landszaft z rybami ieden
Landszaft z kwiatami ieden
Osoba królowej

Pokój:

Obraz Jutty Holofernowej głowę trzymającej
Landszaft z murami obalonymi dwa
Landszaft z kwiatami stary ieden
Landszaft z fruktami ieden

Skarbiec Pierwszy:

Obraz Pana Jezusa Ukrzyżowanego

Obraz Najświętszej Panny z Panem Jezusem

Skarbiec Drugi:

Landszaft z Bawołem y Owocami, kwiaty na papierze

Landszaft z Bukietami, Lewiaty na papierze

Cekauz:

Obraz Najświętszej Panny na płótnie

Altana ogrodowa:

Portrety

Landszafty

ŹRÓDŁA

Archiwum Państwowe w Lublinie, Księgi Grodzkie Lubelskie, sygn. 21279, k. 18

Archiwum Państwowe w Lublinie, Księgi Grodzkie Lubelskie, sygn. 21287, k. 51v

Archiwum Państwowe w Lublinie, Księgi Grodzkie Lubelskie, Regresti rerum mobilium Fatis JGMci Tarło Pltni Sandoirien. derelict. seu Inventarij Palatij Opolen, conscripti oblata 7.III.1750, sygn. 21471, k. 487-499

D ł u g o s z J. Liber beneficiorum II, s. 545

THE PALACE IN OPOLE LUBELSKIE
ITS HISTORY AND COLLECTIONS

S u m m a r y

The Opole estate from the fourteenth to the seventeenth century belonged to the Słupecki family. In the sixteenth century a representative of that family Stanisław Słupecki (d. 1575) converted the family residence according to the then fashion. Słupecki, a man educated at the European universities, started collecting the works of art, especially Dutch and Italian paintings, and collected books. It was Feliks Słupecki (d. 1617), a Lublin castellan, who then continued the conversion the Opole seat before 1613. The palace belonged to the most interesting works of 17th-century Polish residential architecture. At the time of Feliks Słupecki there were many prominent representatives of European Protestantism at the Opole court.

The collections of painting collected from the sixteenth century were still enlarged after the Słupecki family had died out. In the 1740s Jan Tarło, the owner of Opole, made extensions

or built a new palace in which there is room for a collection of painting. According to the inventory book of 1750 there were genre pieces, animalistic paintings, landscapes, still lifes, and also martial scenes. Another group represented mythological and Biblical scenes and paintings of saints. A separate collection was composed of family portraits, among other things, the Leszczyński, the Lubomirski and the Tarło families. There was no lack of kings, hetmans, primates and cardinals.

In the years 1766-1772 Zofia Krasieńska (née Tarłowa) Lubomirska extended the palace into a classicistic residence. Lubomirska created in her estate one of the most important cultural centres in 18th-century Poland.

Translated by Jan Kłos